

In beweging...

Deze Jezus ...

*Vergeef het ons, als tong en teken
En als verbeelding ons begeeft,
Want ieder draagt zijn eigen naam
Behalve Gij. Wie kan U noemen?
Onz' uitspraak, zwak en onbekwaam,
Kan zonder schennis U niet roemen.*

Tong en teken. Woord en beeld. Vooral de taal, maar soms ook een beeltenis, ze kunnen helpen om de geloofswerkelijkheid weer te geven. Beide blijven echter gebrekkige uitdrukkingvormen. *Zonder schennis* is in de woorden van Vondel het noemen en roemen van God in wezen niet mogelijk. Onze voorstelling van de Vader, van Jezus, van de Geest; het blijft helaas beperkt, onvolkomen. Nog steeds vraagt het zien 'als door een spiegel in raadselen.'

Het zicht op Jezus' leven is ons gelukkig niet onthouden. Bevoorrecht als hij was kon Johannes terug blikken op de jaren, dat Jezus bij hen verkeerde. Het bleef geen privé-herinnering. Daartoe aangezet door de Geest sprak hij zich uit. De Heer, die 'wij gezien hebben met onze eigen ogen en onze handen getast hebben verkondigen wij ook u' (1 Johannes 1:1-4). Het was wel voltooid verleden tijd, maar onmiddellijk na Jezus' hemelvaart werd ook toegezegd: "Deze Jezus, die van u opgenomen is naar de hemel, zal op dezelfde wijze wederkomen..." (Handelingen 1:11). Deze Jezus, Dezelfde, komt eens terug. Hij is 'de Zijnde', zoals de Grieken het zeggen. Hij blijft zichzelf gelijk en keert weer als het zijn tijd is. Telkens weer puttend uit de evangelieverhalen hebben gelovigen van alle tijden geprobeerd Jezus naderbij te komen. Veelal met woorden. Maar voor sommigen was een visuele geloofsbelijdenis de aangewezen weg.

Catacomba di Priscilla, Via Salaria 430, Rome

In de eerste eeuwen legden christenen in catacomben een primitief, maar ontroerend getuigenis af van hun vast geloof in de opstanding. Geen enkel fresco was bedoeld om de bewondering van anderen op te wekken. Het kwam niet voort uit een behoefte om te decoreren of een aangenamer sfeer te scheppen. Aan signeren dachten ze niet.

In hun strijd zochten ze enkel de Heer te verheerlijken. Bij alle geloofsvervolgingen, bij de martelingen – soms gevolgd door de dood – vonden ze houvast bij Jezus, de Goede Herder. Hem beeldden ze af als jongeling, zonder baard, met jeugdig uiterlijk, in een Romeinse tunica. Het teruggevonden schaap op de schouders. Niet alleen als heenwijzing naar Lucas 15 en Johannes 10. Ongetwijfeld zongen ze van de Herder uit Psalm 23, die leidt uit diep-duistere dalen naar de rustgevende wateren. Ze leefden, vertrouwend op de Herder, die eens zijn leven voor de schapen had gegeven.

Christus Pantokrator

Als Constantijn de Grote in de vierde eeuw het christelijk geloof tot staatsgodsdienst verheft breekt een volledig nieuwe tijd aan. Het geloof, in de catacomben beleden, dat het licht het

van de duisternis zal winnen werd bevestigd. De keizer verplaatst de hoofdstad van zijn rijk naar het oostelijke Byzantium, dat naar hem wordt vernoemd: Constantinopel.

De kerkgebouwen die daarna in het Byzantijnse Rijk verrijzen krijgen veelal boven in de koepel een icoon geplaatst: Christus Pantokrator, de Albeheerser. De herinnering aan Jezus' eigen woorden wordt zichtbaar gemaakt. "... van nu aan zult gij de Zoon des mensen zien, gezeten aan de rechterhand der Macht." (Matthéüs 26:64). Zijn gelaat straalt de waardigheid uit horend bij zijn ambt. In de linkerhand omklemt Jezus het evangelieboek. Zijn rechterhand verheft zich tot een lerend en zegenend gebaar. Soms wordt als bijschrift bij deze icoon de uitnodiging gezet, die Jezus uitsprak: "Komt, gij gezegenden mijns Vaders, beërft het Koninkrijk..." (Matthéüs 25:34).

Jezus in het leven van alledag

Tot laat in de Middeleeuwen wordt alle kunst gevoed door het christelijk geloofsleven. Maar met de Renaissance en de Reformatie wordt dat anders, zeker in West Europa. De zeventiende eeuw geldt als bloeitijd van de Nederlandse schilderkunst. Maar het karakter is veranderd: stilleven, landschappen, portretten van welgestelde burgers. Het calvinistisch verzet tegen elke weergave van bijbelverhalen bewerkt een diepe kloof tussen kerk en kunst.

Het zien van U zou perk en peil van ons vermogen overschrijden.

Een tekort aan opdrachten heeft voor Rembrandt als enig voordeel dat hij zijn eigen onderwerpen kan kiezen. Naarmate zijn leven moeilijker wordt concentreert zijn aandacht zich steeds meer op het werk van Jezus. De tekeningen in zijn schetsboeken beschrijven als een dagboek de betekenis van de Heer voor het dagelijks bestaan. Met enkele lijnen weet hij trefzeker de sfeer te scheppen. Met de mens bewogen strekt Jezus zich uit en richt de ander op. Hier is dat de schoonmoeder van Petrus. Met honderden etsen en tekeningen schrijft Rembrandt ongevraagd zijn eigen bijbelvertaling.

Joost van den Vondel dichtte de voorlopige beperking, waar we mee kampen. Wat gelovigen uit eerdere tijden zagen helpt ons Jezus antwoord te geven. "Wie zeggen de mensen dat Ik ben?" Het kan een goede voorbereiding zijn op de vraag, die Hij telkens weer aan ieder mens voorlegt: "Maar jij, wie zeg jij dat Ik ben?" Hoe dan ook, met woord of beeld, Hij vraagt ons een eigen antwoord.